

Wetenschappelijk Onderzoek- en
Documentatiecentrum
Ministerie van Justitie en Veiligheid

Conflictscheidingen in de rechtszaal

Marijke ter Voert

17 oktober 2018

- > - Wat is een conflictscheiding?
- > - Nemen conflictscheidingen toe?
- > - Oorzaken en risicofactoren

Wat is een conflictscheiding?

- > Scheidingen waarbij het **belang en het welzijn van de kinderen** door **aanhoudende conflicten** tussen ouders in de knel komt.
- > Ook wel: vechtscheidingen, complexe scheidingen, conflictueuze scheidingen, problematisch verlopende scheidingen of high-conflict divorces.

Inzending divorce challenge

- › *Het probleem is heel veel weerstand bij de andere ouder. Na jaren verder, na rechtzaken, en heel veel nabellen van advocaat van de ene ouder, heeft de ouder in de weerstand eindelijk een zorgplan getekend (geen ouderschapsplan, dus alleen afspraken over zorgdagen). Dit terwijl 3 maanden na de scheiding al een zorgplan klaar lag ter ondertekening wat via mediation tot stand was gekomen. Afgelopen 3 jaar zijn de kinderen door de ouder in de weerstand een aantal keer niet naar de zorgouder gebracht op dagen dat ze wel bij de zorgouder hadden moeten zijn. Kinderen hadden hier last van."*
- › *"Graag wil ik ook aandacht creëren voor het woord vechtscheiding. Als 1 ouder vecht, de kinderen manipuleert, emotioneel mishandelt, tegen de andere ouder opzet, is het geen vechtscheiding. Dan is het een gedragsprobleem van een ouder, waar alle anderen in die situatie – en met name de kinderen - last van hebben. Graag meer aandacht voor onderscheid tussen "moeilijk gedrag 1 ouder" en "vechtscheiding."*

Inzending divorce challenge

- > *“Mijn ouders zijn gescheiden toen ik 7 jaar was. Dat beseft je niet als je zo jong bent, wat er om je heen gebeurt. Mijn moeder is altijd eerlijk tegen ons geweest en heeft er altijd voor gezorgd dat wij naar onze vader konden. In begin ging ik nog wel, maar dat werd op den duur anders. Ik wilde niet meer omdat zijn vrouw het beter wist met allerlei dingen en mijn moeder was slecht en verzorgde ons niet goed. Dus ik bleef thuis (ik was 11 of 12 jaar), daarna nooit meer geweest (ben nu 42 jaar!). Zij was voor mij een wildvreemde. En hij (mijn vader) trok daar in mee en deed wat zij zei. Dat komt bij een kind over dat hij meer van haar hield dan van mij.”*

Nemen conflictscheidingen toe?

- › Verschillende indicatoren:
 - Scheidingen op tegenspraak, voorlopige voorzieningen
 - Vervolgprocedures
 - Gezag- en omgangonderzoeken bij de Raad vd Kinderbescherming
 - Oordeel professionals
 - Ervaringen van kinderen

Scheidingen op tegenspraak

- > **Gerechtelijke procedure:**
 - gemeenschappelijk (samen eens) of eenzijdig verzoek (al of niet op tegenspraak)
 - advocaat verplicht
 - gelijktijdig regelen van nevenvoorzieningen -> hier gaan de conflicten over
 - Kinderen: ouderschapsplan -> omgang/zorg, kinderalimentatie, informatie
 - Financieel: bezit, pensioen, partneralimentatie

- > **Trend: absoluut en relatief afname eenzijdig verzoek op tegenspraak**
 - Relatief afname tussen 2005-2017: 23% -> 15%

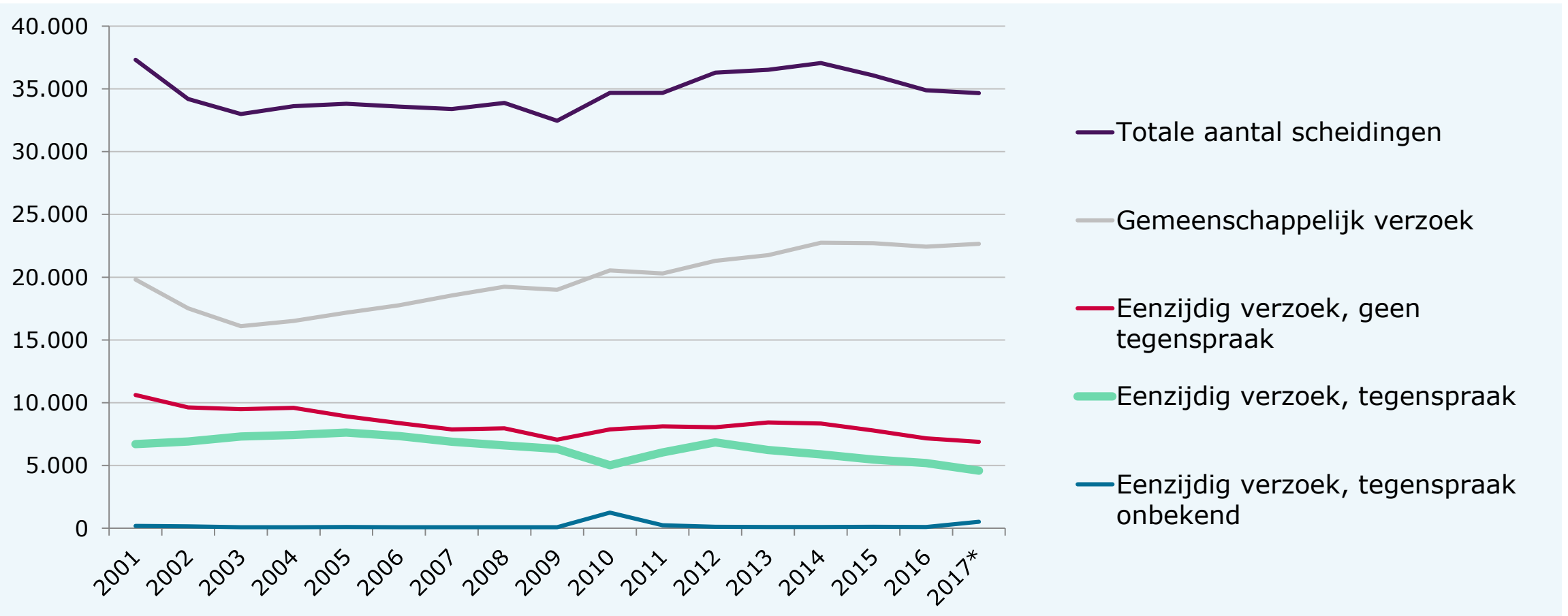
- > **Trend: afname verzoek om voorlopige voorzieningen**
 - Tussen 2012 en 2017 afname: 6.000 -> 3.600

- > **Trend: hoger beroepzaken nemen af**

Scheidingen op tegenspraak

Aantal afgedane echtscheidingsprocedures naar aard van het verzoek, eerste aanleg

Scheidingen op tegenspraak

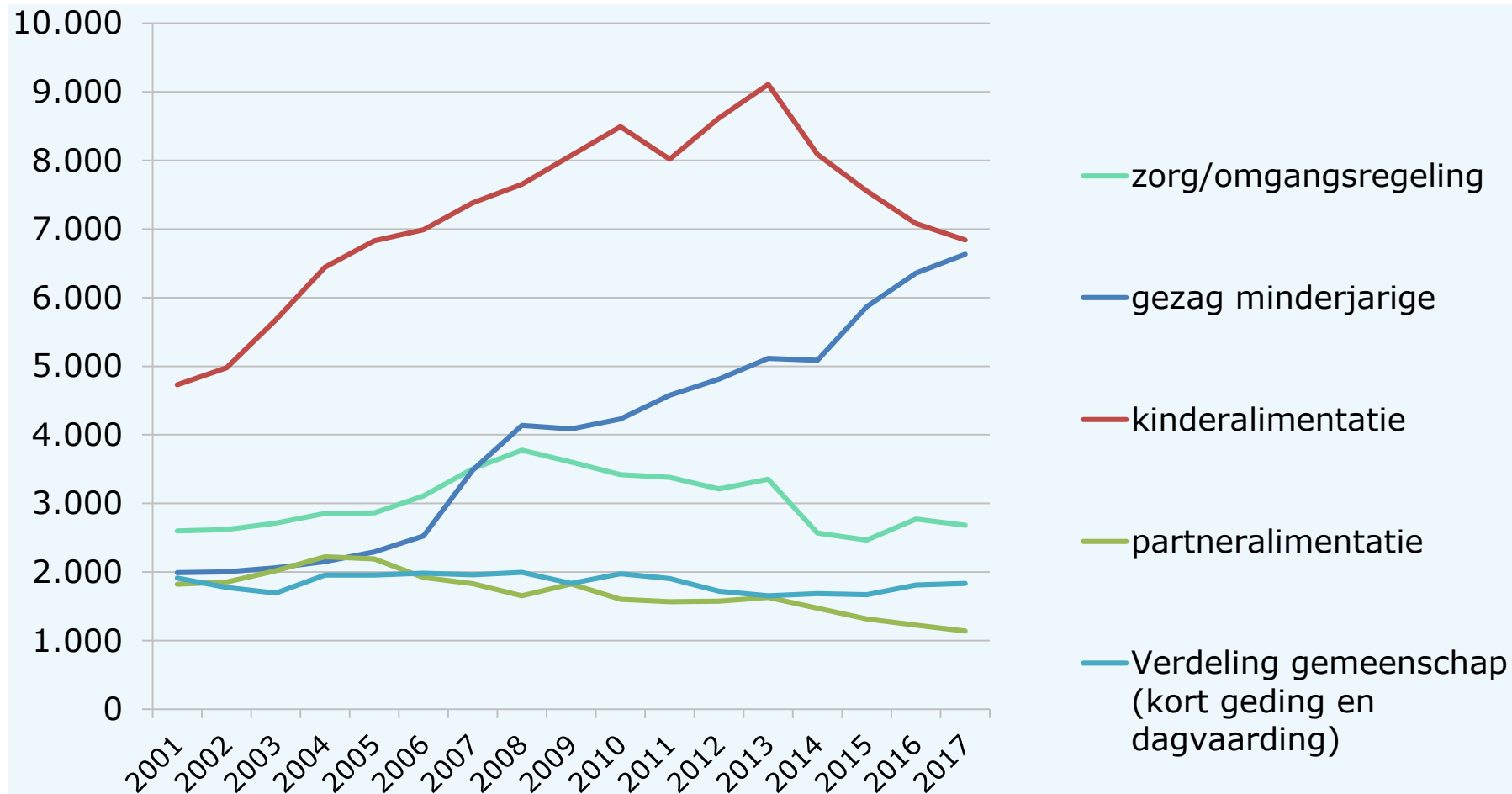
Ongeveer 5.000 scheidingen op tegenspraak in 2017

Indicator voor conflictscheiding?

- > Niet allemaal scheidingen met minderjarige kinderen
- > Geen zicht op scheidende samenwoners met kinderen
- > Langdurig conflict?
- > Openlijk conflict waar kinderen last van hebben?

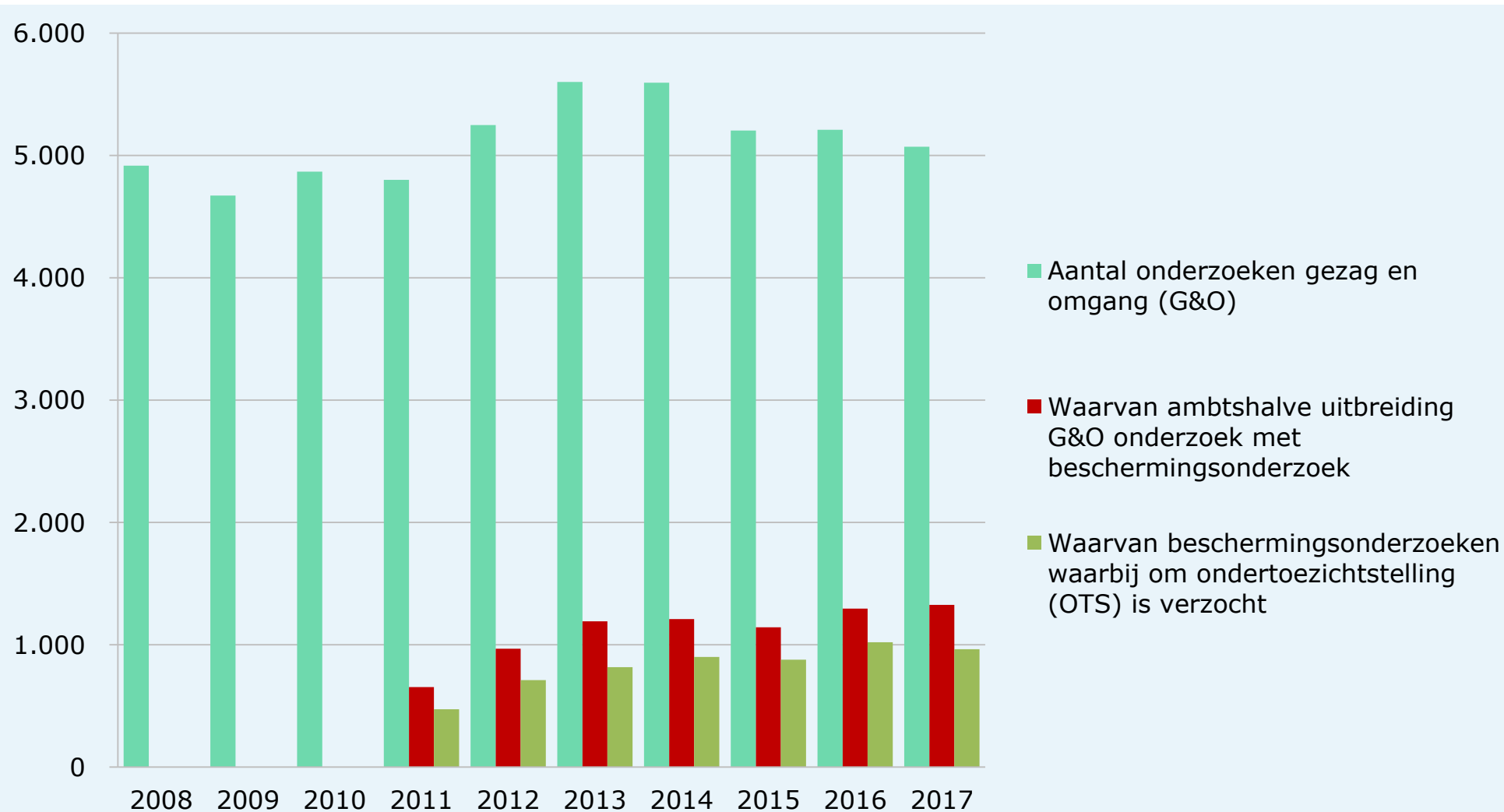
Vervolgprocedures

- > **Stijging gezagzaken**
 - Scheidinggerelateerd niet altijd duidelijk
- > **Daling alimentatie, omgang**
- > **Ook scheidende samenwoners**

Gezag- en omgangsonderzoek (RvdK)

- > Op verzoek rechter bij scheidingsproblematiek
- > Per kind een onderzoek
- > Vanaf 2013 daling G&O
- > Beschermingsonderzoek neemt vanaf 2011 toe
- > OTS grosso modo ook

Oordelen professionals

- > Professionals geven schatting van trend en/of aantal vechtscheidingen
- > Onderzoek gecertificeerde mediators NL
- > Stijging van vechtsscheidingen van 10% in 2013 naar 24% in 2018
- > *'Vechtscheidingen zijn echtscheidingen die uitlopen op een **groot gevecht** dat voor de **rechter en door advocaten** gestreden wordt, en waarbij het **doel**, behalve scheiden, ook is om de ander **materiële of immateriële schade** toe te berokkenen'*
- > *Niet alleen scheidingen met minderjarige kinderen*
- > *Wat zegt een schatting op basis van eigen praktijk?*
- > *Langdurig conflict?*
- > *Conflicten hoeven niet juridisch uitgevochten te worden*
- > *Openlijk conflict waar kinderen last van hebben?*

Ervaringen van kinderen gescheiden ouders

- › Vragenlijstonderzoek bij scholieren (Scholieren & Gezinnen 2013; Van der Valk)
- › Children's Perception of Interparental Conflict Scale (SCIP)
- › Ernst en intensiteit ouderlijke ruzies
- › Kinderen waarvan de ouders net uit elkaar zijn tot kinderen waarbij de scheiding al jaren geleden is
- › Ongeveer 6.000 minderjarige scheidingskinderen ervaren ernstige ouderlijke conflicten (Spruijt, 2013)
- › Trend over de jaren niet bekend

Nemen conflictscheidingen toe?

- > Gerechtelijke scheidingsprocedures mbt kinderen dalen,
- > behalve gezagszaken, beschermingsonderzoeken en ots
- > Volgens professionals stijgt het aantal vechtscheidingen
- > Ervaringen scheidingskinderen belangrijke graadmeter: geen trends bekend

'Meten' is lastig. Scheiding dynamisch, breed palet aan conflictscheidingen:

- > moment van ontstaan (voor, tijdens of na de scheiding)
- > duur
- > ernst en het type conflicten (alleen juridisch, verbaal, fysiek, ..)
- > feiten die een conflictscheiding definiëren (hulpverlening betrokken, juridische procedures, kinderen hebben er last van)

Oorzaken en risicofactoren

- > Twee reviewstudies:
 - Johnston en Campbell (1988) -> Johnston 1994
 - Gutterwijk e.a. (2017).

Johnston & Campbell

- > Onderzoek onder partners (in VS) *high-conflict divorces*; wetenschappelijke publicaties; ervaringen J&C als hulpverlener
- > Conflicten horen bij scheidingsproces
- > High-conflict divorces: impasse-> weerstand om te veranderen

Johnston & Campbell

Factoren die impasse kunnen veroorzaken voor, tijdens en na de scheiding:

- > **Individuele:** iedereen in bepaalde mate psychologisch kwetsbaar
 - psychische problemen (mentale stoornissen, verslavingen)
 - eerdere traumatische ervaringen (eerdere onverwerkte emoties)
- > **Relationele:** interactie binnen gezinssysteem, relatiegeschiedenis/gebeurtenissen voor en tijdens de scheiding; negatief gepolariseerd beeld over elkaar, weinig vertrouwen
 - al conflicten tijdens de relatie (mishandeling, opvoedingskwesaties,)
 - traumatische of ambivalente scheiding (onverwacht, nieuwe relaties, ...)
 - kinderen emotionele of gedragsproblemen (agv scheiding)
- > **Externe:** sociale context, economische stressfactoren
 - invloed sociale netwerk (familie, vrienden, nieuwe partner)
 - rechtspraak en advocatuur: zorgt voor polarisatie
 - geestelijke gezondheidszorg: partijdigheid, bevestigen van vervormde beeld
 - inkomensachteruitgang, verdeling vermogen, alimentatie
- > **Onderlinge interactie tussen de factoren**

Indicatoren voor conflictueuze scheidingen (Gutterswijk e.a., 2017)

› Review internationale wetenschappelijke literatuur 1995 en 2015

- psychische problemen van één of beide ouders
- **een gebrek aan onderhandelingsvaardigheden**
- conflicten/ernstige meningsverschillen gedurende de relatie
- psychologisch-, fysiek- of seksueel geweld/misbruik tijdens de relatie
- alcohol- en/of drugsverslaving van één of beide ouders
- het niet accepteren van de scheiding door één van de ouders
- het ontkennen van de scheiding door één van de ouders
- zeer gebrekkige tot geen communicatie tussen de ouders
- het starten van juridische procedures tegen de ex-partner en
- het niet tot stand komen van een ouderschapsplan
- kinderen worden in de conflicten betrokken
- verminderd opvoedkundig handelen door de ouders
- externaliserende en internaliserende problematiek bij kinderen
- de afname van schoolprestaties van kinderen
- een verslechterde band tussen ouder en kind.

Rol van het rechtssysteem

- › Impressies uit inzendingen Divorce challenge
- › Ideeën vanuit de samenleving om positie van kinderen in conflictscheidingen te verbeteren
- › Inzendingen van professionals en ervaringsdeskundigen (ouders, kinderen, familie)

Ervaren knelpunten:

- › Ontbreken geïntegreerde psychosociale en juridische hulp; versnipperd aanbod; onduidelijke kwaliteit
- › Polariserende werking van procedures (toernooimodel)
- › Procedures niet effectief bij niet-naleving
- › Lange doorlooptijden en gebrek aan deskundigheid en waarheidsvinding

Slot

- > Complexiteit van conflictscheidingen
- > Definities en 'trends' verschillen
- > Samenspel van individuele, relationele en externe factoren
- > Verschillende visies over 'belang van het kind'
- > Platform Scheiden zonder schade -> actieplan
 - Brug tussen zorg en recht, alternatieve scheidingsprocedure